СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ — OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLIV. Ч. 269. Джерзі Сити, Н. Дж., второк, 17-го листопаду, 1936. — VOL. XLIV. No. 269. Jersey City, N. J., Tuesday, November 17, 1936. THREE CENTS

БЕРУТЬСЯ ДО ЗДІЙСНЕННЯ ОБЕЗПЕЧЕННЯ НА СТАРІСТЬ

ВАШИНҐТОН. — 45,000 почтових урядів подбають, щоб негайно доручити працедавцям квестіонарі в справі обезпечення на старість робітників, що живуть із заробітної платні. Розіслано 3,000,000 таких квестіонарів, які мають бути звернені до суботи. Уряд думає, що впорається з тими квестіонарами до 21. листопаду б. р. і спише всіх працедавців, що входять у рахубу при виконанню закону про обезпечення на старість. Потім, від 24. листопаду до 5. грудня, розсилатимуть 26,000,000 квестіонарів, призначених для робітників, що мають право користати зо згаданого закону. Працедавці мають тепер виповнити дати, які мають описати рід бизнесу, число робітників і т. п. Від 1. січня 1936 р. вони будуть стягати з робітничих платень 1% на обезпечення на старість. Таку саму суму мусітимуть платити окремо ще й працедавці. Зібрані суми будуть відсилані до Бюра Внутрішних Доходів. Дня 1. січня 1942 р. Рада Соціяльного Обезпечення зачне виплачувати перші місячні платні особам, що матимуть 65 років і будуть управнені до федеральної пенсії в місячній сумі від $10 до $85.

В ДОПОМОГУ АРЕНДУЮЧИМ ФАРМЕРАМ.

ВАШИНҐТОН. — Підсекретар для хліборобських справ, Рексфорд Тоґвел, подає плян, згідно з яким буде можна перемінити фармерів, що арендують землю, у фармерів-власників. На це треба буде, каже Тоґвел, яких 500 мілїонів долярів, себто видатку по $50,000,000 річно впродовж 10 років. Фармери сплачувалиб урядові позички, які одержать на викуп фарм, впродовж 40 років. У тім часі не вільно булоб їм брати на фарми морґеджів. Тоґвел каже, що таким чином фармери, ставши власниками, краще дбалиб про землю і краще її управлялиб.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ОСУДЖУЄ.

ТАМПА. — Екзекутивна рада Американської Федерації Праці проголосила річний звіт, у якім осуджує Комітет для Промислової Орґанізації за те, що не погодився конферувати з комітетом екзекутиви А. Ф. Праці в справі ліквідації спору і конкурейційної боротьби, що розгорілась між згаданими орґанізаціями.

ОБМАНА З ШЕРАМИ ТЕЛЕВІЗІЙНОЇ КОРПОРАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Ґенеральний прокуратор Джан Бенет мол. обвинувачує „Ди Телївіжен Корпорейшен оф Амеріка", зокрема її президента Олївера Ґеримена і 8 інших урядовців, у тім, що вони видали шери корпорації на $6,000,000, які продано по 50 центів за шер, а загалові публики продавано їх у ціні від $5 до $10 за шер.

ДБАЮТЬ ПРО ЖИДІВ У ПОЛЬЩІ.

НЮ ЙОРК. — На жидівськім зібранні в домі жидівського купця і багатиря С. Лампорта рішено повести спеціяльну кампанію для допомоги жидам у Польщі. Лампорт вернувся з Европи і розповів, що бував у Польщі, бачив там нужду, і тепер пропонує велику акцію, спрямовану до того, щоб дати жидам у Польщі працю, а виготовлені жидами товари щоб спроваджувати до Америки.

ЗАПОВІДАЮТЬ ПІДВИЩЕННЯ ЗОРОБІТНИХ ПЛАТЕНЬ.

БОСТОН. — „Ди Нашуа Меньофектюрінґ Компані" проголосила, що піднесть 3,500 своїм робітникам платню з днем 31. листопаду.

ПОРТЛЕНД. — 11 текстильних фабрик у Мейні проголосили, що піднесуть робітникам платні на 10%.

ПІТСБУРҐ. — З понеділком піднесено на 10% платню 85,000 робітникам у сталевих компаніях. Так проголошено.

ЖІНКИ В БОРОТЬБІ ЗА РІВНОПРАВНІСТЬ.

БУЕНОС АЙРЕС (Арґентина). — Хочуть позбутися жіночого впливу і не дати голосу жіночим орґанізаціям підчас мирової конференції, що має радити в Буенос Айресі. Та жіночі орґанізації зі Злучених Держав прибувають у великім числі, щоб разом з такими репрезентантками жіноцтва Полудневої Америки добитися права голосу на конференції. Жінки кажуть, що годі буде говорити про мир, відмовляючи жінкам права висказати свою опінію і голосувати у такій важній справі.

ЛАНДОН ЗА ОБЄДНАННЯ І ЗГОДУ.

ТОПІКА. — Ґубернатор Ландон, бувший кандидат републиканської партії на президента, взиває ввесь американський загал до обєднання біля грошевої збірки на ріжні добродійні ціли. Каже, що така кампанія, ведена по горячій передвиборчій боротьбі, буде виразом справжнього американізму: змагання збудувати кращий світ.

ФУТРО ВРАТУВАЛО ЇЙ ЖИТТЯ.

Карль Ґерменсон, 42-літній морський офіцир, стрілив на вулиці в Ню Йорку три рази до панни Гелени Ланц, 29-літньої дівчини, коли вона заявила йому рішучо, що за нього не вийде замуж. Як дівчина впала на землю, він стрілив собі в голову. Дівчину відставлено до одного шпиталю, де лікарі переконалися, що її рани легкі, бо грубе футро, котре вона мала тоді на собі, ослабило лет трох куль. Моряка відставлено до іншого шпиталю, де лікарі ствердили небезпечну рану, а поліція поставила його під сторожу за намагання вбивства й безправне посідання пальної зброї.

КАНАДА ХОЧЕ ЗБРОЇТИСЯ.

Вже від довшого часу канадійська преса почала підносити питання безпечества Канади на випадок зверхнього нападу. Як відомо, Канада властиво не має ніякої армії і колиб якась чужа держава на Канаду напосілась, то тут не булоб ким боронитися.

Ян Мекензі, міністер національної оборони, заявив, що минулого року Канада виконала дещо в справі розбудови оборони своїх границь. Він дальше дав до пізнання, що на найблизшій сесії парляменту будуть предложені пляни розбудови оборони краю. Дотепер, як казав міністер, оборона Канади полягала на колективній обезпеці Ліґи Націй. Колиж однак показалося, що Ліґа Націй не в силі ніякої держави перед нападом оборонити, то Канада повинна застановитися, як на випадок нападу боронитися.

Тим самим питанням будуть займатися на найблизшій сесії парляменту.

ІНЖИНІРИ УКРАЇНЦІ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ.

Товариство українських інжинірів у Чехословаччині має 137 членів, з того 71 наддніпрянців, 49 галичан і 17 уроженців інших земель. Тільки 9 осіб покінчили ще перед світовою війною давні російські та австроугорські технічні школи. Решта це абсольвенти повоєнних шкіл, а то чеських 87 осіб та Української Господарської Академії в Подєбрадах 60 осіб. Щодо родинного стану, то переважають вільні, вдівці та розведені (74 особи), одружених є 63. Щодо правного положення членів, то найчисленіша група — це еміґранти, а саме: еміґранти, які живуть на Нансенівський пашпорт, 63 особи та які живуть на дозвіл без пасу — 22 особи, разом ненатуралізованих еміґрантів 85 осіб. Громадян ЧСР є 39 осіб, а громадян інших держав 13 осіб.

ВІДЕНЬ ВИМИРАЄ.

На підставі місячного звіту міського уряду в липні ц. р. народилося у Відні 888 дітей (450 хлопців і 438 дівчат), а то 719 шлюбних і 169 нешлюбних. В цім самім місяці було 1,699 випадків смерти (841 мужчин і 858 жінок). 1,000 померлих мали поверх 60 літ. Ця статистика наочно доказує, що смертність населення збільшається й місто Відень поволі вимирає.

ПРОДУКЦІЯ ЗОЛОТА В КАНАДІ ПОБІЛЬШАЄТЬСЯ.

Тимчасові обчислення уряду в Оттаві кажуть догадуватися, що до кінця цього року в Канаді буде випродукувано золота на вартість 135 мілїонів долярів. У минулім році випродукуване золото вартувало 116 мілїонів долярів.

З Оттави пишуть, що один чоловік, який добре визнається у справі продукції золота, твердить, що за яких 25 літ у Канаді будуть продукувати золота вартости пів біліона долярів річно. Колиб то сталося, то Канада у великій мірі звільнилась від своїх довгів.

Під цю пору в Канаді є 121 млинів, що мелють камінь, у якому є золото. У 1935 році таких млинів було 108, а в 1931 р. 30. Під цю пору в ріжних копальнях золота є занятих 56,000 робітників. Крім того 15,000 людей блукають по північних землях Канади, шукаючи золотих піль. Цього літа домініяльний уряд післав у північні землі Канади 700 людей для виготовлення ґеольоґічних мап. Завданням тих людей було не шукати золота, але означувати на картах формації скал так, щоби проспектори, взявши мапу до рук, самі більше-менше орієнтувалися, де можна шукати золота.

СПРОФАНУВАЛИ ТЛІННІ ОСТАНКИ ЦИГАНЯТКА.

Цими днями переїздила через Іноврацлав (Великопольща) більша група циганів. Підчас постою в одній циганській родині померла кількамісячна дитина. Її поховали на евангелицькому цвинтарі. Звичаєм циганів до домовини дитини вложили відповідну скількість монет, пипку (смочок) і пляшечку молока. Другої днини по похороні мати померлого циганятка завважила, що пипонка лежить на гробі. Внаслідок благань матери, що попала в розпуку, зарядили ексгумацію тлінних останків дитини і ствердили брак монет, що їх були вложили до домовини. Тепер шукають сприничника профанації.

НОВА МЕТОДА РОЗВОДУ.

Один урядник міського уряду в Парижі примусом розійшовся із своєю жінкою. Тому, що вона вперто не хотіла згодитися на розвід подружжя, він розпочав голодівку. Шість днів здержувався неборак від усякої їжі й пиття. Коли жінка побачила, що чоловік ослаб цілком на тілі, згодилася вкінці на розвід. Урядник, що голодівкою визволився від подружої злуки, вже по короткім часі вдруге оженився.

УКРАЇНСЬКИЙ ХОР НА ДАЛЕКОМУ СХОДІ.

В останніх днях вересня вернувся з Далекого Сходу до Києва український жіночий хор під управою Верховинця. Хор виступав у Благовіщенську, Куйбишові (Самарі), Хабаровську, Комсомольську, Уссурі, Александровську і Владивостоку, уважджуючи концерти для вояків далеко-східної армії та фльоти. До репертуару належали пісні й танки російські, українські, білоруські, жидівські і татарські.

КРАЇНА, В ЯКІЙ НЕМА БЕЗРОБІТТЯ.

У Вінніпеґу був недавно Давид де Ваал Меєр, полудневоафриканський комісар для торговлі з Канадою. В розмові з репортерами вінніпеґських газет комісар сказав, що домінія полудневої Африки не має ані одного цента закордонних довгів. Буджет уряду і залізниці виказують велику надвишку. Там не тільки привернені заробітні платні, як це було давніше, але й подоплачували робітникам усе те, що давніше з приводу економічної депресії треба їм було обтягнути. Полуднева Африка завдячує свій добробут тій обставині, що там продукують дуже багато золота і його продають за кордон.

АНАЛЬФАБЕТИЗМ У СССР.

На підставі первісного пляну (початок большевицької влади) анальфабетизм серед старших і дітвори мали зліквідувати до 1934. р. Акція ліквідації неписьменности серед старших дуже далека від успішного закінчення. Загальне завдання теж реалізується радше на словах і гаслах, ніж у дійсності. Характеристичні факти подає „Комсомольська Правда" Старші „неписьменні" не хочуть ходити на курси, бо з досвіду знають, що такі курси не дають ніякої практичної користи і ніхто не навчає читати. Натомісць недостача шкільних приміщень і фатальна орґанізація спричинюють те, що тисячі дітей залишаються поза школою. Наприклад у містах одного українського району зареєстрували ц. р. 5 тисяч підростків робітників, які не ходили й не ходять до ніякої школи. Багато трагічніша ситуація в републиках менших, де культурне життя стоїть на дуже низькім рівні. При кінці м. р. відбулася низка зїздів жіночої, меншинної молоді, на яких ухвалила багато високопарних резолюцій. „Комсомольська Правда" повідомляє, що ні одної не перевели в життя. В Кіргізії ходить до школи тільки невеличкий відсоток дівчат і то тільки до найнижчих кляс. Пізніше, 11, 12 і 13-літні дівчата виходять замуж. Боротьба з цим перестарілим звичаєм безнадійна.

Кіргізи купують дівчаток від рідні, так як давніше, комсомольські орґанізації дивляться на це байдуже і навіть самі комсомольці женяться в такий спосіб. В одній школі директор оженився з 12-літньою ученицею. Прокуратура не виступає проти цих явищ. До жінок відносяться дальше як до нижчого сотворіння. В колгоспах нікому навіть не сниться про ліквідацію неписьменности.

ПІДЗЕМНА ЗАЛІЗНИЦЯ З БЕРЛІНА ДО КОНСТАНЦИ.

Румунська преса займається берлінським проєктом будови підземної залізниці, що йшла би з Берліна на Відень, Будапешт і Букарешт до Констанци. Кошти будови обчислені на міліярд зл. Плян будови такої залізниці вказано товариство міжнародньої залізничої комунікації. Товариство увійшло вже в порозуміння з деякими державами, що заінтересовані тією будою.

КРАЙ УРОЧИСТО СВЯТКУЄ ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

ЛЬВІВ. — Знаводу всенаціонального свята Першого Листопаду епископ Іван Бучко в асисті священиків відправив у неділю в храмі св. Юра архиєрейську Службу Божу. Проповідь, що виповідала характерові цього свята, виголосив о. прелат Куницький. У богослуженню взяли участь тисячі українців. Почесні місця в церкві заняли ґенерал Мирон Тарнавський у товаристві бувших старшин УГА, представники українських політичних партій, культурно-освітніх і економічних установ та інших ділянок українського життя. Того самого дня, або попереднього дня, всі українські національні інституції, як „Сокіл-Батько", „Союз Українок", орґанізації студентів, купців, техніків, преси, політичні партії, і т. п., у Львові як теж на провінції врочисто святкували це свято академіями або концертами.

ДАЛЬШІ БОЇ ЗА МАДРИД.

МАДРИД. — Урядові війська спинили були наступ революціонерів і відбили їх назад кілька миль. Але революціонери зібрали знову свої сили й повели новий наступ на місто, здобуваючи назад старі позиції. Обі сторони називають ці бої для себе „побідою". Урядові війська знаходяться в дуже критичному стані, бо вони, відтяті від зверхньої комунікації, не мають амуніції ні харчів. Але вони переважають революціонерів числом. Штаб революційних військ далі твердить, що за кілька днів візьме місто, одначе деякі військові знавці предсказують, що революціонери мусітимуть перейти в стан облоги й це забере місяці, заки вони візьмуть місто. Революційні літаки бомбардували Мадрид, вбиваючи сто й ранячи кількасот осіб.

ОВСЕЄНКО ОБІЦЮЄ ПОМІЧ МАДРИДОВІ.

БАРСЕЛЬОНА. — Советський консуль у Мадриді, якого загально вважають „головно-командуючим" еспанських лівих військ, офіційно заявив, що Совети дадуть Мадридові всяку поміч, щоб урятувати його від революціонерів. Він говорив також, що Совети затримають свої обіцянки щодо невтральности в еспанських справах, але як вони можуть дати поміч і затримати невтральність, цього Овсеєнко не вияснював.

ІТАЛІЙСЬКА ФЛЬОТА НА ПОГОТОВІ.

НЕАПОЛЬ. — На приказ Мусолінія велика частина італійської фльоти зібралася в портах Неаполю й у повній боєвій готовости очікує дальших приказів. Серед тої фльоти знаходяться тяжкі боєві кораблі, підводні судна і гидроплани. В деяких кругах припускають, що ця італійська фльота, на спілку з німецькою фльотою, окружить побережжя Еспанії, щоб не допустити до неї советської зброї й амуніції.

ГІТЛЕР ЗНОВУ РВЕ ВЕРСАЙСЬКИЙ ДОГОВІР.

БЕРЛІН. — Уряд Гітлера повідомив через своїх послів чужі держави, що Німеччина перестала вважати правосильним параграф версайського договору, який говорить, що всі великі ріки Німеччини мають бути вільні для плавби чужих кораблів. Тепер, коли чужі кораблі схочуть увійти на територію Німеччини, мусітимуть просити позволення й платити окуп.

МОСКВА ВЕРТАЄТЬСЯ ДО СТАРИХ ПОГЛЯДІВ.

МОСКВА. — Советська урядова цензура висказалася дуже відемно про нову комічну оперу свого дотеперішнього любимця Демяна Бедного, в якій він висміває акт навернення Росії на християнство, що його за словами советської преси довершив „русскій" князь Володимир Великий. Ця опера, названа „Багатирі", зпочатку дістала добрі рецензії в советській пресі, аж доки не побачив її один советський достойник. Він сказав, що ця опера ображає всеросійські почування. Тепер ті советські часописи, що хвалили оперу, відкликують те, що наговорили.

СОВЕТИ СКРІПЛЯЮТЬ НАГЛЯД НАД ТУРИСТАМИ.

МОСКВА. — Московська поліція рішила скріпити нагляд над усіми туристами, що вїжджають до Советів. Це рішення вона постановила у звязку з новими „викриттями" й арештами, серед яких були чужоземні заговірники, що прибули до Советів як туристи. Серед арештованих є австрійці, шведи і поляки.

ПРИПИНЕННЯ ВИКЛАДІВ У ВИЛЕНСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ.

ВИЛЬНО. — У місцевому університеті Степана Баторія вибухли проти-жидівські розрухи, в яких потурбовано 10 жидів і одного поляка. У звязку з тими розрухами виклади припинено на неозначений час.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Edited by Editorial Committee

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of ti Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОШТИ ЖИТТЯ Й РОБІТНИЧА ЗАПЛАТА

Сталевий промисл, що тепер переживає часи справжнього „буму", передовсім через воєнні замовлення з Европи й Азії, не сходить тепер з ґазетних шпальт. Кожного дня маємо про нього якусь новинку. Одного дня підносять дивіденди шеровцям. Другого дня заповідають піднесення робітникам заплати. Третього одно й друге. Потім одно репрезентаційне підприємство цього промислу виступило з проєктом, що вмить викликав широку дискусію не тільки в сталевому промислі, але й в інших промислах, ба навіть у широких кругах громадянства, а остаточно оперся аж об федеральний уряд у Вашинґтоні.

Сталеве підприємство „Карнеґі-Илинойс Стіл Корпорейшен" пропонує робітничим юніям підписати умову на підвишку в висоті 10% з тим, що на будуче за час обовязуючої сили умови, себто цілий рік, заплата робітників має підноситися або опадати відповідно до коштів життя. За кошти життя має принятися норму, приняту федеральним департаментом праці в Вашинґтоні. Найбільше хитання заплати має виносити 5%. Через те, що цю пропозицію подано робітникам, то вони мусіли негайно застановитися над цим питанням. Через це, що представники заінтересованих робітників пішли по інформації до департаменту праці в Вашинґтоні, справою зацікавитися мусів уряд. За цю справу питали на пресовій конференції президента Рузвелта, чим у дискусію втягнено найвищого урядника держави.

Питання, які ця пропозиція порушила, мають дві сторони: засадничу й практичну. Засада, що робітнича заплата повинна стояти в якомусь відношенню з коштами життя, є зовсім слушна. Коли ціни на товари йдуть у гору, а робітнича заплата або зовсім не йде, або спадає вниз, або не підноситься достаточно, то це мусить відбиватися на рівні життя робітника.

Та практичне переведення в життя цеї засади натрапляє на великі трудноші, а передовсім дві: котрий рівень заплати треба взяти за основний? котрі кошти життя приняти за міродатні?

У даному випадку радиться робітникам приняти за рівень висоту заплати в сталевім промислі в день 15-го липня 1936-го року, коли заплата була нижча на 15% від переддепресійної заплати. Отже рівень для робітників є дуже непідхожий. Тому й не дивниця, що заходи підприємства звязати робітничу заплату з коштами життя робітники вважають за штучку, якою сталеві підприємства пробують удержати робітничу заплату на низькім рівні. Тому й не дивниця, що проти цього пляну виступив і президент Рузвелт, кажучи, що такого звязування не повинно вживатися на погіршування теперішньої робітничої заплати.

О. С.

МАНІЯ ВЕЛИКОСТИ

Манія великости — це манія, яка цілковито охопила наших сусідів, а особливо їх пресу.

Коли ви читаете польську пресу в Галичині (у Варшаві, в Кракові), то з дива не можете вийти, читаючи те, як вона розписується про завдання заграничної політики Річи Посполитої, про покликання Польщі в світі і т. п. Отже на думку тої преси Річ Посполита повинна бути провідницею всіх словян (крім росіян, які не є словянами). Дальше, що вона має знову виписати на своїх прапорах яґайлонську ідею й іти на підбій Литви й України. Є такі (**Бунт Млодих** або **Просто з Мосту**), які вважають, що Польща повинна розгромити Німеччину і Росію, відновити границі 1772 року, або створити нову цивілізацію, яка засяла би по всьому світу (часопис **Зет**). А місячник **Всхуд** виступає з цілою теорією, що, мовляв, у східній Европі є два великі притягаючі центри: це Москва і Варшава. Всі народи, положені між ними, а особливо Україна, повинні вибрати: або дати себе втягнути в „монголосферу" (сферу культурних і політичних впливів Росії), або в „польоносферу". Третьої можливости нема. Бо Україна, мовляв, іще не дозріла, щоб відігравати спеціяльну, свою власну ролю в історії Сходу Европи. Мовляв, не є вона ніяка історична індивідуальність, ще не скристалізована національно.

Звідси і чимраз частіші голоси в польській пресі про „федерацію". Досі частиною Польщі вважалось Галичину і Волинь. Тепер уже такою частиною вважається і Велику Україну, УССР. Вже тепер чимраз частіші голоси в тій пресі, що і та Україна повинна бути, коли визволиться від большевизму, не самостійною державою, а в „федерації" з Польщею, її частиною. Ми дуже добре знаємо, що розуміється під тою „федерацією" (менше більше те саме, що розуміють під нею большевики), щоб не здавати собі справи, про що тут іде...

Очевидно, не маю наміру розводитися тут над абсурдністю і зарозумілою претенсіональністю цих думок і забаганок. Хочу тут лише звернути на них увагу і на разячу диспропорцію, неспівмірність цих забаганок з моральними і матеріяльними ресурсами тої країни — Польщі, яка ті забаганки плекає.

От кілька цифр, зібраних з польських таки даних, які свідчать про ті ресурси. На одного мешканця Польщі припало в 1935 р. 9 кґ. цукру, тоді як у Німеччині — 23.2 кґ., у Франції 26.7 кґ., в Австрії 29.3 кґ., в Швеції 46.3 кґ., в Анґлії 47.9 кґ., в Данії 58.5 кґ.

У зужиттю мила Польща зо своїми 1.4 кґ. річно стоїть на останнім місці.

Щодо електрифікації, то в Польщі на одного мешканця випало 82 кільоватів електричної струї, в Чехії 193, у Франції 346, в Німеччині 404, в Швайцарії 1,219. І дальше: на 1,000 мешканців у Франції є самоходів 48.6, в Анґлії 40.1, в Данії 34.4, в Норвеґії 20.4, в Бельґії 18.7, а в Польщі 9.7.

Тепер статистика телефонів: на 1,000 мешканців у Данії мали телефони 101, в Швайцарії 88, в Анґлії 47, у Німеччині 45, у Бельґії 39, в Австрії 36, у Франції 32, в Еспанії 12, також само в Чехії, а в Польщі — 6.

Тепер щодо людського здоровля й опіки над ним. На 10 тисяч мешканців мала Польща 21.2 шпитальних ліжок, Швайцарія 106, Німеччина 87.2 і т. д.

Досить зіставити ці цифри, щоб уявити собі цілу диспропорцію між претенсіями згаданої преси — бути „культуртреґерами" на нашім „дикім Сході", і дійсними можливостями бути такими культуртреґерами...

Апетити, які не числяться зо шлунком і його здібностю стравити. Колись ця диспропорція привела до катастрофи розборів. А тепер? Тепер лише осмішує пресу, яка виказує такі апетити.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За вересень і жовтень 1936 р.)

I. Прихід:

З перенесення з серпня 1936 р.		$ 31.97
Прихід за вересень і жовтень		1,225.83
Разом		$1,257.80

II. Розхід:

а) Висилка до краю:		
1) Визвольна боротьба	$500.00	
2) Рідна Школа	125.00	
3) Інваліди	100.00	
4) Читальня в Старій Ропі	100.00	
5) Лемківщина	73.00	
6) Політичні вязні	55.00	
7) Письменникам	85.00	
8) На видавництва в Анґлії	50.00	
9) На часописи і журнали	37.00	
10) Матерям Біласа і Данилишина	13.00	
11) Видавничий фонд	13.00	
12) Музей Визвольної Боротьби	10.00	
13) Рідна Школа в Бережанах	5.00	
14) Кошти телеґрафічних посилок і звичайних, як і листів	12.82	$1,178.82
б) Кошти вдержання канцелярії		25.00
в) Почтова скринка		4.00
Разом		$1,207.82

III. Зіставлення:

Загальний прихід	$1,257.80
Розхід	1,207.82
Остається в касі Обєднання з кінцем жовтня 1936 року	$49.98

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

ПОЧИНАЮЧИ ПЯТНАЦЯТИЙ РІК НОВОЇ ДОБИ

Новий рік фашистівської доби в Італії почався двома промовами Мусолінія: одної в Болоні, а другої в Міляні. Головною темою цих промов була „галузка миру, що виростає з лісу добре нагострених баґнетів". Це правда, що Мусоліні, а з ним і ціла Італія, хочуть миру. Та хотіти миру це не значить: трусливо уникати війни та хилити голову перед першим-ліпшим нахабою. Ні, хотіти миру так, як його хочуть Мусоліні й Італія, це значить хотіти миру почесного, реального миру, що узгляднює життєві потреби й необхідности кожного, миру, що узгляднює в першу чергу існування отого „лісу восьми мілііонів баґнетів", що про нього так красномовно й гордовито говорив Мусоліні. Італія не хоче війни, але й не хоче, як зазначує офіційний римський часопис „Джорнале д'Італія", пояснюючи останню мілянську промову, двозначного для всіх загрозливого миру, збудованого на уявних формулках, далеких від дійсного життя.

Остання мілянська промова Мусолінія, одна з його сильніших промов, була власне присвячена виясненню, якого саме миру бажає фашистівська Італія, і тому звернена вона була не так до італійського народу, зібраного на площах та по домівках, навкруги радіових апаратів, як до всесвітньої громадської думки, а зокрема до англійського народу. Бо не можна сумніватися, що одною з найбільших загроз для миру видається тут в Італії позиція Анґлії на Середземному морі. „Це море", казав Мусоліні, для Великобританії тільки дорога, одна з багатьох доріг, найкоротший шлях до найдальших частин її території. Але коли для Анґлії Середземне море тільки шлях, то для італійців воно — саме життя. Ми повторювали вже тисячу разів, і тепер я повторюю це знову перед цим чудовим натовпом, що ми не маємо намірів загрожувати цьому шляхові. Не думаємо його перерипати, але вимагаємо з другого боку, щоб і наші права та життєві інтереси були приняті під увагу. Тут не може бути жадних альтернатив: думаючі мозки британської імперії мусять визнати доконаний і невідкличний факт (створення італійської імперії в Етіопії. — Е. О.) Чим скорше до цього прийде, тим краще. Не до подумання двосторонній зудар, тим менше до подумання зудар, що з двостороннього перемінивсяб негайно в загально европейський. Тому не може бути іншого рішення, як порозуміння: порозуміння, ясне, швидке, повне, на підставі визнання взаємних інтересів"

Отже, як бачимо, Мусоліні в імені Італії простягає Анґлії руку мужньо, відкрито, перед цілим світом.

Чи вона її прийме? В скорому часі це побачимо. Але колиб пе прийняла, то бодай позиції булиб ясні, бо, як сказав Мусоліні, тут альтернатив бути не може: або мир — почесний, ясний, з узглядненням взаємних інтересів, або...

„Колиб цього не було", продовжував Мусоліні, „колиб хтось намагався, що я вже нині виключаю, знищити життя італійського народу в цьому морі, що колись було римським морем, о, тоді ввесь італійський нарід зірвавсяб як один чоловік на рівні ноги, готовий до бою з таким завзяттям, яке рідко коли зустрічалося в історії".

Можна думати, що цей уривок з промови Мусолінія був найістотніший, був саме тим, що навкруги нього згуртувались інші проблеми, варті вияснення, та всеж менше життєві й загрозливі, ніж ота проблема італійсько-англійських відносин на Середземному морі.

Проблема Ліґи Націй, наприклад, для Італії вже віддавна перестала бути проблемою. Від того часу, як Ліґа Націй, відмовилася забрати голос у таких воєнних конфліктах, як ті, що відбулися між Японією й Китаєм та Парагваєм і Болівією, нараз виступила в обороні Етіопії проти Італії, зорґанізувала проти Італії справжню економічну бльокаду, для Італії питання виступу з Ліґи Націй було питанням тільки вибору кращого моменту. І тут Мусоліні був досить катеґоричний у своїх виразах: „Для Ліґи Націй проблема дуже ясна: вона мусить або переродитись, або вмерти. А тому, що переродитися їй незвичайно трудно, ми думаємо, що вона може спокійно вмерти".

У звязку з Ліґою Націй Мусоліні торкнувся відносин із Францією, що хоч у січні 1935 р. завязала була кракдат приязні з Італією, і, зала була трактат приязні з як усі твердять, дала Італії вільну руку в Етіопії, нараз, з вибухом італійсько-етіопської війни, опинилася в лавах переконаних оборонців статуту Ліґи Націй, що забороняв членам Ліґи Націй воювати між собою. Пройшли санкції, прийшли часописні та всякі інші полеміки, прийшов советофільський уряд у Франції, і — з італійсько-французької приязни з 1935 року мало що залишилося. Франція, як і всі інші держави, звязані з Ліґою Націй, відмовилася визнати короля Італії за імператора Етіопії. А що французький посол у Римі, ґраф Шанбрен, ніби через термін віку (69 років), а поправді через свої розходження зі своїм большевізуючим урядом, мусів податися до димісії, а нового посла, Де Кинтена, не приймають при італійському королівському дворі, бо він не має довірених грамот до „короля й імператора", як вимагає тепер новий титул італійського суверена, — то Франція залишається в Римі навіть без свого дипльоматичного представництва. І Мусоліні в своїй промові щодо Франції міркує: „Цілком ясно, що поки французький уряд стоятиме в відношенні до нас на позиції дискретного вичікування, то й нам нічого іншого не залишається, як заняти таку саму позицію".

Можна булоб завважити, що відношення Італії до Франції не обмежилося до позиції „вичікування", а виявилося досить конкретно в зближенню з Німеччиною, що визнала італійську імперію. Але сам Мусоліні в своїй промові зазначив, що порозуміння з Німеччиною не має на меті ділити Европу на два табори, а навпаки, служити тою віссю, навкруги якої моглаб відбуватися справжня співпраця всіх тих народів, що щиро прямують до миру. Як бачимо, знову: мир!

В дійсності щирим бажанням Італії й Німеччини булоб вихопити Францію з советських обіймів і, дійшовши до порозуміння з Анґлією щодо Середземного моря, вибудувати величезний бльок західньо-европейських держав проти східньо - европейського большевизму, втіленого в теперішній Росії.

„Нічого дивного", казав Мусуліні, „що ми підносимо тепер прапор антибольшевизму. Та цеж наш давній прапор! Ми народилися під цим знаком, ми змагалися з цим ворогом, ми його перемогли завдяки нашим жертвам і нашій крові. Бо те, що називається большевизмом, чи комунізмом, є ніщо інше, як тільки державний суперкапіталізм, доведений до найжорстокіших його виявів; отже він не заперечує капіталістичної системи, а тільки її продовжує й побільшує".

З цим не можна не погодитись. Але й не можна не визнати, що „давній прапор антибольшевизму" задовго залишався згорнений і хто зна, чи не припав би був порохом, колиб самі большевики не роздули бурі еспанських подій... Щодо цих останніх, то Мусоліні обійшов їх мовчанкою. І це всіх здивувало. Але мені в компетентних колах пояснили, що „на це були свої причини"... І я мусів з цим погодитися, бо дійсно на все буває своя причина...

Евген Онацький, Рим.

Стрічаються дві куми:

— Чи ви чули, що сина Капшучакової, який був засуджений на вісім літ вязниці за вбивство, випустили вже на волю? Подарували йому пів року за добру поведінку.

— Ну, ну, то вона може бути горда зо свого сина!

Улас Самчук.

ВІЙНА І РЕВОЛЮЦІЯ

Друга частина „ВОЛИНІ".

Передрук заборонється. — Авторські права застережені.

(55)

Це дочка жолобецького пана Каліновського. Він нераз бачив її, як вона сама, або в товаристві якогось офіцира, проїжджається верхи. Тепер вона сама. Мабуть побачила Володька з дороги і нечуйно по ріллі підіхала. Струнка, рожевощока. Одягнена в червоний вовняний светер. На шапочці червоний серпанок. Сідло жіноче на одну сторону.

— Ну, що? Втомився? — питає вона дзвінким, чудовим голосом по московськи. Володько ніяковіє і зводиться на ноги. Червона барва заливає його шорстке обвітрене обличчя.

— Не. — кидає він уривно, хитнувши головою.

— Це ти сам усе зробив? — питає вона далі.

— Певно, що сам... А тож хто, — відповідає він здивовано. Панна всміхається. Володько спускає очі.

— Любиш ти коні? Так?

— Певно, — коротка й самозрозуміла відповідь.

— А як ти звешся?

— Володько Довбенко.

— Володя. Гарно. Твій батько там живе?

— Умгу, — кивнув головою.

— Чудесно. Так ми сусіди. Можем бути приятелями. Ні?

— Ні, — як утяв Володько.

— А тож чому? Не подобаюсь я тобі?

— Не тее... Я тут не буду.

— А тож де будеш?

— До Дерманя їду. Там на вищу школу подамся, — хвальнувся він.

— Он як! Ага! Тому ти не хочеш зо мною знатись. А нижчу вже скінчив?

— Певно.

Панна голосно сміється, кидає добраніч і віджджає. Володько проводить її поглядом. Виїхала на шлях, оглянулася і махнула рукою. Кінь біжить. Червоний серпанок має на вітрі. Володько так довго проводить її поглядом, поки вона не зникла з його погляду.

Коли залишився сам, в його голові миттю ще раз зявляється цей несподіваний образ. Хтось до нього прилетів, заговорив дзвінкою мовою, усміхнувся і зник. А він ось знов сам зі своїми кіньми.

— Вйо, коні мої!

Коні слухняно рушають і тягнуть борони. Скоро кінець. Володько підбадьорився. У нього прибуло сили, а на устах, на очах радісний сміх. Перед ним все ще рожевощока гостя, сині очі і червоний серпанок.

— Вйо, вйо, коники! Вже скоро кінець!

Цілим єством чує Володько величну радість повного життя. До нього все сміється радісним сміхом і йому сильно хочеться невтомно гнатися вперед.

І гарний захід сонця, що так само спрацьоване, спокійно, маєстатично сідає за обнятий пожежею ліс, і гарний повний міцних випарів, сутінок вечора, що заливає все навколо і творить чар неймовірної насолоди доцільного, великого і необхідно-потрібного буття. І навіть втома гарна, приємна і здорова. І коли до цього шматочок якоїсь втіхи, крихітний проміньчик чогось нового, щира усмішка рожевих уст — о, тоді стократ благословенне життя. Чути, як воно, барвисте, тріпотливе, беться у кожній билинці, у кожній грудочці сирої землі.

Он Матвій вже вийшов, щоби в останнє провірити Володькову працю. Широко ступаючи, він іде здовж межею, зупиняється, розчавлює чоботом якусь груду, підніиає і викидає на межу якийсь віхоть перію. Володько обходить над дорогою в останнє. Коні піднімають вуха, бо чують відпочинок. Сонце перекотилося за черешні Пустяка, торкнулося далекої, чорної смуги лісу і вгрузло в його густу масу.

Вечором ціла родина збирається в хаті. Коні вже побрязкують при жолобі ланцюгами і смаковито заїдають обрік. Володько миє руки та обличчя. Мати ставить на стіл вечерю. Батько присідає на лаві, тримається рукою за бік і говорить: — Ах, щось, різало ма', в боку коле.

„Ну, те в боку", думає Володько і поглядає на батька, на якому не помітно нічого. Але раз він каже, значить, коле. Дрібниць він не любить завважувати. Бувало, протяв до кости пальця, лайнувся, шарнув ним об холошню, щоби кров стерти і теше далі. А не вгавається кров, обвязав якою ганчіркою і все.

— Виб, тату полежали трохи, — завважує Володько. Батько не відповідає. Мовчки всі сідають до вечері.

Якась велична, чарівна сила звязує цей гурток людей. Нема в них радости і є в них радість. Нема в них горя і є воно велике. Он він, голова цього найкращого з царств, поглядає на всіх невеселими очима і як не відчути того погляду, в якому стільки великої скорботи, стільки Божого, стільки незабутнього.

На другий день Матвій не звівся, як звичайно, зі свого леговиська. Йому тяжко дихати і зовсім не хочеться їсти. Субота.. Завтра неділя, чотирнацяте число — день, коли Володько мусить відіхати до школи. На полі ще безліч праці. Володько роздумує: як залишити все те на руки хорому батькові? (Дальше буде).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЯК ЖИВУТЬ НАШІ ЛЮДИ ПІД ПОЛЬЩЕЮ.

Один з українських громадян в Америці дістав від свого приятеля з села Вижлів, стрийського пов., листа з якого подаємо важніші місця, заховуючи йменння автора.

„Дорогий Товаришу! Лист від Вас отримав, щиро і сердечно дякую. Тішуся дуже, що Ви за мене не забули і що самі є при здоровлю.

Від тоді, як ми розійшлися в Америці, зайшло багато життєвих змін. Як я виїхав до рідного краю, то зараз оженився і купив собі ґрунт. Тепер господарю, але господарка не йде добре. Є багато клопотів і недостач. Нинішні часи інакші, ніж були колись перед війною. Ріжницявелика. За тих 13 літ, що я тепер пережив у рідній краю, я бачив і пережив багато всяких подій і прикростей. От, напр., перед війною господар заплатив податок раз на рік і мав спокій. А нині є ще ріжні нові податки: ґрунтовий, доходовий, доргговий, додатковий, шарварковий і асекураційний. Треба продати на рік дві штуки худоби, щоб те все оплатити, а про себе і родину, то вже і не думай. Чоловік не годен на ґрунті стільки придбати, а худоба тана. Тяжке життя, ґаздуй, а не знати для кого.

Тепер прошу Вас, напишіть мені, як там іде життя поміж нашим народом. Чи є там партії? Бо в нас тут є ріжні партії. А головне те, що наш нарід отуманюють ріжні лихварі й агенти советської републики, комуністи. Багато є збаламучених, але у нас є більша сила в українській національности, котра бореться за визволення, а проти комуни. З того приходить до пролиття крови.

Тут у нас у Вижлові є також кілька збаламучених. Два з них, браття Оравські, пішли в село Жупаня одної неділі до церкви. Один з них убрався в червону сорочку, хотячи тим показати, що він комуніст. Але люди вийшли з церкви і хотіли ту сорочку з нього зняти. Він тоді дав свому братові ніж і брат тим ножем пробив на смерть сина Луки Бурачка. Потім вони повандрували до тюрми.

Прошу Вас, напишіть, чи робиться подібне серед українського народу в Америці.

Забув я Вам написати, що у Вашім селі Хутарі всі жиди забралися, тільки одна вдова лишилася.

В нас тепер таке настало, що весілля вже не роблять з пиятикою. Тверезість. Нарід бідує, але здорово думає. В нас тепер поганий час також тому, що вже чотири тижні, як упав сніг і присипав збіжжя в копах і картоплі. Грозить голод.

Подав Т. Т.,
Фреквил, Па.

М. Костишин.

ОСІННІ ПРИМАРИ

Осінь холодом вже дише,
Лист тужливо відпадає,
Вітер вербами колише,
Зима люта заглядає.

Трава хилиться химерно,
Замикає до сну очи,
В гаю чути, як штудерно
Дятель в дерево стукоче.

Кругом поле почорніло,
Глянеш — серце чогось ние,
Що все глухо заніміло,
Лиш курява шляхи криє.

Все понуре мов в тревозі
За весною зажурилось,
Тільки рало в перелозі
Крає скиби, не втомилось,

Не зважає, що женеться
Назустріч холодна хвиля,
Рало крає тай сміється,
Що в рілю кладе бадилля.

Прийшла осінь і минеться,
Зима щезне, а з весною
Переліг цей приберється
Пшеничкою золотою.

Старий ґраф вийшов до огороду. Біля фонтани стоїть бузько. Ґраф кличе огородника.

— Іване, що то за птах?

— Бузько, прошу пана!

— Хе, хе — сміється ґраф — таж таких птахів нема, це лише байки для дітей!

Д-р Роман Савицький.

ШЛЯХОМ ДИТЯЧИХ ІГОР І ЗАБАВ

II. Значіння дитячих ігор і забав у вихованню.

Плютарх, учитель римського цісаря Гадріяна, в „Еукації дітей” і Квінтиліян у свому творі „Про науку красноріччивости” дуже обширно розписуються про важність дитячих забав. Їх погляди творять підставу римської педаґоґії, вони є першими прихильниками гуртового виховання й виступали рішучо проти домашнього виховання. На їх думку кожний чоловік є відповідно природою обдарований здібностями до науки, — тому дитина вже від наймолодших літ повинна віддаватися збірній науці, бо вона саме найкраще розвиває амбіцію, котра разом з цікавістю є головним товчком навчання дітей і джерелом гарних учинків і прикмет. Виховним ідеалом Квінтиліяна є моральний, досконалий горожанин-бесідник із глибоким знанням, яке осягнути може кожна людина, якщо змалку через корисні гри й забави привикне до систематичної праці й послуху. А проте навіть передше ще такий мудрець як Аристотель висказує про дитячі гри й забави речення: „Подібно як меляхолики шукають лікарів, так діти гонять за забавами”. Подібно й Плятон підкреслює, що „в забавах найкраще відбиваються здібности й характер дітей, виявляється второпність у пониманню й думанню, або сила чи слабість уваги й памяти, — виступають також явно добрі або злі склонности, самостійність і моральна сила”.

Правдиво фільософічні спостереження про дитячі забави поробив уже в новіших часах Іван Павло Ріхтер, котрий про них висказує такі спостереження: „Діти живуть як перші люди в раю; вони знають забаву й понад усе її пильнують і до неї прикладаються. Бож забава, через те, що будить і підбадьорює дитину до чинности, руху й наслідування, удержує дитячий рух у трівкому веселому настрою. Забава — каже Ріхтер — то дуже розважне заняття дитини; поміж веселою забавою і поважною працею невеличка ріжниця. Забава є отже природньою школою — працею дитини. Забавою вишколює дитина ум, вправляє тіло й духа; вона є першою природньою руханкою фізичного й умового розвитку дитини.

Із вище наведених уваг випливає, що завданням виховання є не тільки правильно розвивати нестримний гін дітей до забави, але також їх упорядкувати й охопити в певну й трівку виховну систему. Коли виховник чи виховниця знає природні правила забав і вміє їх належно оцінити, тоді повинні старатися про ступневе їх розвинення й піклування.

Передовсім той, хто виховує дітей, мусить старатися розвивати той вроджений гін у дітей до певних чинностей і вишколювати їх уяву, що осягне при помочі приноровлених до віку дитини занять і забав. Дитина мусить бути все занята; це лежить у її вдачі. Таксамо як старші люди люблять супокій і відпочинок, так діти пропадають прямо за гамором і рухом. Дитина бажає все із свого оточення переіначити, з усього зробити щось інше й з нічого щось створити. Дитина не бавиться самими тільки мертвими предметами; вона вливає в них життя серед забави; в її уяві танцює вітер, страшить буря, річка говорить, гори мовчать, кланяються дерева, сонце встає, а квіти до сну лягають. Звідтіля походить, що дитина є невдоволена з нього, що річи, котрі дістає, вільно їй тільки оглядати; вона бажає знати, що ті річи говорять, що роблять. У дівчаток лялька навіть без руки — подає іншим руку, а лялька без голови — говорить живе. Хлопчикові знову всеодно, чи на палиці батька, чи на парасольці матери муштрує, начеб на конику. Таке саме понимання вдачі-натури дитячою уявою вказує родичам, виховникам чи виховницям властиву правильну дорогу у підборі й піклуванні дитячих забав.

Виховання часто грішить, коли обкидує дітей можливо штучними забавками, бож тим способом спинює правильний розвиток дитячої уяви, ослаблює її силу, й не дивуймося потім зовсім, коли дитина забавки псує й нищить. Уява дитини є така химерна, що вимагає повної свободи, тому дитина не хоче нічим бути звязана. Звідтіль у виборі забав мусимо бути обережні й достарчати дітям тільки таких забав, з котрих вони самі собі преріжні інші забави добровільно можуть споряджати. А знаменитим до цього матеріялом є пісок, глина, олівець і папір, камінчики, кістки й кути до будування і т. п. Це річи, які повинні мати місце всюди там, де є малі діти, значить таксамо дома як і у дошкільних установах. Через ріжнородність річей дитина радо бавиться, збагачує свій ум, наче самостійний і всевладний князь, котрому в батьківськім парку дозволено за власною уподобою запроваджувати вічні зміни. Ріжноманітність дитячої фантазії знаходить тоді поле до пипосу.

Одначе з бігом часу, коли вік дитини дозріває, тоді вже не вистарчає дитині забава мертвими річами; тоді дитина набирає щораз більшого почуття й переконання, що вона є сотворена не тільки до еґоїстичної — самолюбної забави, але до товариства й співжиття з людьми й тоді дитина тужить за тим товариством; вона має нестримне бажання бавитися й перебувати з ровесниками. Заходить тоді конечна потреба вишукати дитині співтоваришів, котрі таксамо думалиб і таксамо бавилисяб — творили.

А потребу цю заспокоюють зразкові захоронки, передшкілля, а де їх нема, бодай сезонові дитячі садки. В них, і тільки в них — рідко в домах, хочби й заможних — спільні забави, під котрими розуміємо рухові й товариські, можуть бути переведені з педаґоґічною точністю.

Врешті спільне пожиття дітей у дитячому садку побуджує їх до конечних товариських і загально суспільних прикмет: послуху, улеглости, услужности, вирозумілости, терпеливости і т. п. Адже товариш — це зародок суспільности, тоді лише можливий добрий примір, поділ радости й смутку, поважні успіхи, наївна приязнь, взаїмна поміч, навіть братерство, бож товариш то брат! Тому то нема, або дуже рідко натрапляємо дійсно на виховання без ровесників.

Але не тільки з огляду на піклування дитячого гону до товариства потрібні є ці товариські гри й забави: важні вони також є й з огляду на розвиток гону до нестримного руху. Загально відомою нам річчю є, що перші рухи дитини є виконувані мимовільно (мимоходом), котрі з часом, коли виховання скріпило їх, стають довільними. А виховання розвиває такі рухи тоді, коли вперто й послідовно займає знаряди руху й утримує їх у вічній чинності. Отже гін до руху повинно виховання всесторонно виробляти й не занедбувати ніякої нагоди, що могла би причинитися до розвитку орґанізму дитини. Передовсім ті, що виховують діти, мусять старатися про те, щоб тіло дитини приспособити до того, до чого воно призначене, а саме до корисного й меткого зужиткування його частей: рук, рамен, легенів, ніг; мязи їх мусять бути у вічнім русі, щоби вправно зміцнилися й стали якнайбільш пригожі до майбутньої праці.

Якраз знаменитим середником, що веде скоро до цілі, є саме вище згадані рухохові гри. Не є вони тільки руханковими вправами в повнім того слова значінню, але, подібно як у греків і всіх старинних народів, є вони заразом школою для тих найменших громадян, школою, котра виробляє духа й дивиться на його інтелектуальні й етично-естетичні сторони. „Дитина — каже Песталоцці, — малий чоловік, потреби її такіж самі, як і наші; право до нормального, здорового й натурального розвитку фізичних і умових сил є те саме, що й наше: чомуж отже відмовити дитині конечної й хосенної помочі, помочі розумної, систематичної, котраб не дозволила зробити з дитини автомат, засуджений уже від перших літ життя на каторгу безглузної, безплянової праці?” Під цими словами розуміє вельми заслужений педаґоґ передовсім правильний розвиток ум дитини, який шляхом дитячих ігор і забав, приноровлених практично у вихованню, дасть змогу дитині розбудити в ній усі влади й духа змислів, щоби вже з малку користати нарівні зі старшими з усіх дарів світу.

Цьому накликуванню Песталоцція завдячуємо по части, що його ученик Фридерик Фребель (1782—1852) при домозі великого числа прихильників уводить в діло інституцію дитячих садків, що запевнили собі існування по сьогоднішній день. — („Рідна Школа”).

(Кінець).

ПОДЯКА.

В імені української греко-католицької парохії св. О. Миколая в Савт Бруклині та в імені своїм, як парох, складаю отсим щиросердечну подяку тим Сестрицтвам, Братствам і Товариствам з Ню Йорку, Джерзі Сити та Бруклина, котрі під проводом своїх старшин зволили прийти з прапорами на свято посвячення нашого ново збудованого храму, чим піднесли хвалу Божу, звеличили наше торжество, піднесли духа побожности і патріотизму та зробили честь нашій громаді. А саме дякую: Відділові 3 Провидіння і другому Відділові Провидіння з Джерзі Сити, Сестрицтву Апостола Молитви та Орґанізації української католицької Молоді з Джерзі Сити, Орґанізації Гетьманців Державників, Червоному Хрестові тої Орґанізації і Скавтам з Ню Йорку, Сестрицтву Апостольства Молитви, Товариству ім. Богдана Хмельницького під покровом Пресв. Тройці, (від. У. Н. С.), Братству св. Димитрія (відділ Провидіння), Братству Рождества Пресв. Діви Марії (відділ У. Н. Союзу) і Товариству Дністер (відділ У. Н. Союзу у Норт Бруклині.

Дякую також за щирі їх датки на нашу Церкву. Спасибіг.

Бруклин, 27. жовтня 1936.

о. Антін Лотович, парох.

(Огол.)

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Помер ДОРКО ПАСНАК, член тов. Запорозької Січи, від. 155 У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж. Покійний походив зі села Стратин, пов. Рогатин.

Похорон відбудеться з похоронного заведення 330 Summit Ave., в середу, дня 18-го листопаду, в годині 10-тій рано.

Всі члени товариства повинні прийти на похорон.

ДВА ЮВИЛЕЇ

(ВУНІ). Цього року ціла Німеччина обходила святочно тисячлітній ювилей смерти свого першого видатного володаря **Гайнриха Пташника**. В центрі урочистостей лежала візита провідних мужів третьої імперії в Кведлінбурґу та складення вінків над простою плитою в крипті храму, що вкриває тлінні рештки основоположника саксонської династії. Історична наука останніх літ не була дуже ласкавою для Гайнриха І.; своїм тверезим селянським розумом цей король умів, що правда, подбати про безпосередні користи держави, але бракувало йому ширших перспектив, необхідних для побудування Німеччини на міцних сталих основах. Зі своїм скептичним відношенням до духовенства він не збагнув, що церква в тодішній ситуації була єдиною орґанізацією, на якій можна було сперти підвалини трівкої державної будови.

Покінчення Гайнрихом І. боротьби з племінними герцоґствами і його, леґендарна чи ні, прихильність до селянського стану, створили йому популярність у теперішній Німеччині. До цього зрештою треба додати і дві неперечні заслуги Гайнриха перед будучою Німеччиною: іменно він розпочав „натиск на схід” боротьбою на життя і смерть з полабськими та бранденбурськими словянами, а в бою над Унструтою зломив р. 933 натиск кочового азійського племени угрів на Німеччину. Новіша історочна наука заперечує битві над Унструтою характер рішальної перемоги, але досить того, що від того часу вже Німеччина переходить до наступу супроти угрів, аж до остаточної побіди над ними Гайнрихового сина Оттона І. над рікою Лехом біля Авгсбурґу в р. 955; від того часу Европа звільнилася від натиску азійських орд.

З цеї нагоди хочеться пригадати і наш 900-літній ювилей перемоги над Азією. Року 1036 князь Ярослав Мудрий розгромив у пень печенігів на Рожнім полі під мурами Києва; перемога, в протилежність до бою над Унструтою, була повна — наші літописи потім уже не приносять жадних звісток про цю страшну колись орду. Але коли Німеччину згадана битва забезпечила назавше від степової загрози, для нас вирішна перемога означала хіба лиш славну сторінку в нашій військовій традиції; фактичний спокій і можливости спокійного розвитку здобула собі Україна лише на яких 20 літ. А потім знов почалася затяжка, вимотуюча всі найкращі сили нації, майже безперервина боротьба з номадами аж до XVIII. століття...

— Ти була пять літ заручена й воно тебе не нудило?

— Колиб я була заручена з одним то так, одначе з сімнацятьма зовсім ні!

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS HERE HONOR THOSE WHO DIED FOR COUNTRY.

Choir Assists at Memorial Service After Mass and Gives Fine Concert in Afternoon.

Liberty hall was filled Sunday at the concert given by the St. Peter and St. Paul choir under the direction of Professor Roman Hwozdewich in commemoration of the Ukrainian declaration of independence. The program was a fine and varied one, and included folk songs, classical selections and instrumental numbers.

Michael Dudra, New York Ukrainian editor, wired at last minute that he would be unable to attend because of unforeseen circumstances and in his stead Alexander Meleschak gave an inspiring address on Ukrainian freedom and unity.

Following the regular Sunday mass at 10 o'clock at the St. Peter and St. Paul church, Rev. Alexander Rotko, pastor, officiated at a memorial service for those soldiers who gave their lives in the cause of Ukrainian independence. The choir, under the direction of Professor Hwozdewich, assisted in the memorial service, hymns of requiem being sung. The ceremony was most solemn and impressive, the church being filled to overflowing as all joined in the tribute to the hero dead of the Ukraine.

The concert at Liberty hall began at 4 o'clock. Father Rotko opened the program with an address in which he dwelt upon the significance of the occasion and the love of liberty which inspired the people of the Ukraine to declare their independence in 1918 and of their valiant fight. Rev. Father Blanduk of Hartford was in atendance, bringing with him a large group of young people from that city.

The musical program was a most inspiring one and all who atended agreed that it was a most fitting tribute to the memory of those who had given their lives in the cause of Ukrainian freedom.

The memorial services following the mass at St. Peter and St. Paul church were most solemn and impressive.

Sts. Peter and Paul Ukrainian Choir Dinner.

The St. Peter and St. Paul Ukrainian Catholic church choir held its 14th anniversary dinner last evening at the Dutch Door inn in Seymour with Rev. Alexander Rotko, pastor of the St. Peter and St. Paul church and Professor Roman Hwozdewich as guests of honor. Paul Dripchak, presedent of the choir, was toastmaster for the occasion. Speakers included Father Rotko, Professor and Mrs. Hwozdewich, Anna Hamulak, Joseph Smerznak, Joseph Balint, Samuel Mlynar, John Kogut and Mary Hlywa. Miss Hlywa in behalf of the choir, presented Father Rotko and Prof. Hwozdewich with gifts. A fine turkey dinner was enjoyed and between courses the choir sang a number of hymns and folk songs. After the dinner dancing was enjoyed to the music of a popular orchestra.

Among those present were Rev. Steven Balunduk of Hartford, Estelle Propiak, Mary Propiak, Olga Lokot, Anna Kutcher, Mary Lukawitz and S. Wokaluck, all of Hartford; Rev. Alexander Rotko, Professor and Mrs. Roman Hwozdewich, Paul Dripchak, Elsie Hwozdewich, Mary Hlywa, John Kogut, Stella Hlywa, Nancy Dripchak, Helen Kobasiar, William Korotash, Michael Student, John Hlywa, John Warion, Eva Dripchak, Jean Zanowiak, Julia Zenowich, Joseph Smerznak, Peter Kopchik, William Zanowiak, Mary Korotash, Mary Felenchak, Eva Lechus, Mary Horoschak, Harold Circot, Steve Brenia, Mary Cherowski, Mrs. Steven Morosko, Anna Hamulak, Mrs. Michael Morosko, Samuel Prokopchyk, Anna Ferko, Mr. and Mrs. Samuel Mlynar and Mr. and Mrs. Joseph Balint.

The Evening Sentinel,
Ansonia, Derby, Shelton, Seymour,
Monday Ev., November 9, 1936).

Цирк заанґажував штукаря для проковтування ножів і мечів. При пробі штукар проковтує лише шпильочки.

— Щож це? — питається директор церку. — Таж ви маєте проковтувати мечі!?

— Не гнівайтеся, пане директоре, та я сьогодні щось з жолудком недобре, — оправдується штукар.

———o———

Мати: — Колиб він схотів тебе поцілувати, то боронися.

Дочка: — А як не схоче цілувати?

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЯ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — ЦЕ СИЛА. ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

Жертви на будову Народнього Дому У. Н. Союзу.

Дня 19. вересня ц. р. зібралися в місцевій парохіяльній ґалі на Клиперт вул. кількадесять українських родин на „несподівану забаву". Цю забаву приготовили пані: Анна Терлецька, Йосифа Запоточна, Марія Чорна і пані Гриб, і то для громадянина Петра Кізела, секретаря 292 відділу У. Н. Союзу і його подруги Анастасії, щоб тим вшанувати ювилей їхнього подружжя. Тостмайстром цеї забави був гром. Іван Форись, що є предсідником того відділу. Більшість гостей були теж члени У. Н. Союзу.

Гром. Форись у своїй вступній промові згадав за заслуги п. Кізела, порівнявши його до „тихого героя", що трудиться для народнього добра без шуму і галасу. О. Лев Сембратович висловився також похвально про характер і діяльність ювилята. Опісля забирали ще слово д-р Кібзей, Д. Лазар, М. Шустакевич, В. Чмир, Юлія Шустакевич, М. Коваль, В. Різничак, В. Польовий, пані Ігнатович і інші.

При кінці забрав слово сам ювилят гром. Кізел й зі зворушенням подякував усім за таку милу несподіванку і пошану. Також він заговорив про будову Народнього Дому в Дітройті. Він був перший ініціятор цеї будови і перший зложив на ту ціль свою жертву. І на цьому своєму ювилею п. Кізел не забув зложити своєї жертви на ту ціль, а за ним зложили також інші приявні гості. По $5 зложили: громадяни Петро і Анастасія Кізел; по $2: о. Лев Сембратович, П. Попіль; по $1: Й. Іванів, Г. Трухан, В. Еднак, О. Микулийський, М. Нидза, В. Польовий, пані Градовська, В. Сеньків, гром. Мариняки, А. Градовський, Ірина Крива, Л. Ящук, гром. Лишаки, О. Кулята, В. Олексин, Б. Шкільник, М. Савка, Й. Масляк, П. Ващук, І. Андрусевич, І. Гриб, І. Загарія, п. Гнатюк; по 50 ц.: М. Коваль, п. Бородач, Д. Глудаш, п. Ониськів, пані Панчишин, пані Різничак, М. Маляк. Дрібними датками $1.18. Разом $36.68.

Комітет складає жертводавцям щиру подяку. Також подається до відома, про інші жертви, що наспіли на руки Комітету, а саме, збірка на фармі п. Соколова в сумі $13.50. На цю суму зложили по $1: І. Загарія, С. Чорний, Ю. Шевчук, П. Ващук, Д. Длуґаш, К. Савюк, М. Волошин, П. Молдавець, Ю. Ґордон, М. Подольчак, В. Щербань, В. Белей; по 50 ц.: І. Махній; по 25 ц.: А. Соколов, І. Перепелюх, Н. Білик, Н. Каравян. Разом $13.50.

В громадян Мозолів приявні зложили суму $15.02.

В гром. Михайлишина, на весіллю його сина, зібрали на будову Дому суму $6.61. Всім, що жертвували, Комітет складає щиру подяку. Також подяку складає Комітет Йосифові Польовому і Клюбові з Мішіґен і Мартін за те, що зложили на згадану ціль по $25.

Дня 22. листопаду ц. р. Комітет дає великий бенкет, на який запрошує усіх українців міста Дітройту й околиці. Бенкет відбудеться в парохіяльній ґалі при вул. Клиперт і Едвард, в год. 2-гій попол. По бенкеті відбудеться баль при орхестрі Рихлівського.

Володимир Різничак,
секретар.

———o———

НЮ ЙОРК, Н. Й.

В справі концерту в честь О. Кошиця.

В домі під ч. 30 Іст Сема вулиця відбулися дня 11. листопаду спільні наради запрошених гостей і відпоручників організацій у у справі влаштування концерту в честь нашого відомого диригента і композитора — Олександра Кошиця. Як відмо, цей концерт відбудеться в Нюарку, Н. Дж., дня 27. грудня у величавій ґалі New Krueger Auditorium, Belmont Ave., Newark, N. J.

Свято влаштовується з нагоди 40-літньої музичної діяльности проф. Кошиця. Влаштуванням займається діловий комітет під проводом п. Теодосія Каськова, як теж почесний комітет під проводом о. Петра Понятишина.

На нарадах обговорено справу ювилею проф. Кошиця, а зокрема способи, якими можна зацікавити наше громадянстві в Америці й у старім краю отсею важною і всім нам дорогою справою.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ.

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ.

З вінчання на визвольну боротьбу і Рідну Школу.

Дня 7-го листопаду громадянка Параскевія Ґумович вийшла замуж за п. Григорія Шевчука. З цеї нагоди відбулась у їх домі весела забава, на якій приявні гості не забули також про рідний край. Гром. Л. Бурачок пригадав гостям терпіння нашого народу, а зокрема тяжку боротьбу, що її веде нині наша молодь з наїзниками. На його поклик гості зложили $13, з призначенням $6.50 на визвольну боротьбу і $6.50 на рідну школу в Вунсакет. Збіркою занялися пані Юлія Ходоровська і Анна Кава.

Зложили по $2: Параскевія і Григорій Шевчук, Анна і Людвик Бурачок, Юлія і Йосиф Ходоровські; по $1: Анна і Й. Кава, Ксеня і М. Копернюк, Анна і М. Совецькі, Юстина Бурак, Марта Шпак, Марія Патриш; по 50 ц.: Анастасія Шевчук, Олена Рогожа.

Юлія Ходоровська.

Господиня: — Бачиш, Маринко, цей сервіс на каву? Я купила його в антикваря, має більше як двісті літ.

Наймичка: — Мені здається, що він у нас так довго не вдержиться!

ТАРЗАН І ЛЮДИ-ЛЕОПАРДИ.

(51)

Не знати, що булоб сталося з Тарзаном, колиб два білі вязні, побачивши метушню, не рішили були втрутитись активно у боротьбу. „Олд Таймер" і „Кид", як вони себе називали, могли втекти в нетри, одначе воєвнича жилка відозвалась у них і замісць рятувати свою шкіру, вони почали обкладати дикунів своїми кулаками.

Дикуни не були призвичаєні до американської кулачної боротьби. Вони почали засланятися руками, одначе білі все знайшли якесь місце, щоб завдати їм нового стусана. Один з чорних почав з цілої сили втікати. Тарзан пігнався за ним, щоб зловити його живого і вимусити від нього інформації про цю жахливу таємну організацію.

Але пробігши кільканацять кроків, Тарзан почув нагло над собою вереск малпи. Він підняв вгору очі і побачив маленьку малпочку Нкіму. „Тарзане, Тарзане, зачекай!" — верещала малпочка. Тарзан засміявся і вже хотів бігти далі, не маючи часу бавитися тепер з нею. Але малпочка знов верещала мов бішена: „Тарзане, чекай!"

„Чого хочеш?" — запитався її Тарзан, стримуючись на хвилю. „Ти спізнилася зі своєю помічю", заговорив він, покпиваючи собі з малпи. „О, ні", відповіла Нкіма. „Я не спізнилася, щоб тебе врятувати від смерти. Там, там, є багато людей-леопардів. Вони вже недалеко звідси. Вони всі йдуть сюди, щоб тебе зловити й убити".